

BETÆNKNING

AFGIVET AF

DET AF UNDERVISNINGSMINISTERIET UNDER
12. MAJ NEDSATTE UDVALG

TIL OVERVEJELSE AF
EN REVISION AF MINISTERIETS ANORDNING AF
28. JULI 1944 OM PRØVE I PÆDAGOGIK OG
UNDERVISNINGSFÆRDIGHED FOR LÆRERE
VED STATENS HØJERE ALMENSKOLER

BETÆNKNING NR. 293

1961

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Indledning	5
I. Historisk oversigt	6
II. Udvalgets overvejelser og forslag	9
Forslag til bekendtgørelse vedrørende den pædagogiske uddannelse for lærere ved gymnasieskolen	12
<i>Bilag.</i>	
Det afsluttende fagligt-pædagogisk kursus	17

Indledning.

Under 12. maj 1960 nedsatte undervisningsministeriet et udvalg til overvejelse af en revision af ministeriets anordning af 28. juli 1944 om prøve i pædagogik og undervisningsfærdighed for lærere ved statens højere almenskoler.

Til medlem af og formand for udvalget beskikkedes undervisningsinspektøren for gymnasieskolerne, *Sigurd Højby*.

Til medlemmer beskikkedes endvidere:

Rektor for Århus universitet, professor, dr. phil. *H. Bach*.

Professor *Svend Bundgaard*, Århus Universitet.

Professor, dr. phil. *K. Grue-Sørensen*, Københavns Universitet.

Professor, dr. phil. *Mogens Pihl*, Københavns Universitet.

Inspektør *Holger Nielsen*, Glostrup.

Rektor *Karl Nielsen*, Metropolitanskolen.

Rektor *Erik Lund*, Fredericia Gymnasium.

Rektor *Edele Kruchow*, Sortedams Gymnasium.

Lektor *Oscar Nielsen*, Virum.

Lektor *Ole Rindung*, Virum.

Direktør *Erik Thomsen*, Danmarks pædagogiske Institut.

Professor *E. Tranekjær Rasmussen*, Københavns Universitet.

Overlæge, dr. med. *Erik Uhl*, København.

Som udvalgets sekretær beskikkedes fuldmægtig i undervisningsministeriet *J. Munch-Petersen*, der under forfald blev erstattet af sekretær i undervisningsministeriet *Bodil Dybdal*.

Udvalget har nedsat et underudvalg, bestående af lektor *Oscar Nielsen* og lektor *Ole Rindung*, der vedrørende forskellige punkter har udarbejdet udkast som arbejdsgrundlag for udvalgets drøftelser.

Talepædagogen dr. phil. *Svend Smith* har ydet udvalgets medlemmer vejledning vedrørende spørgsmålet om muligheden for under den pædagogiske uddannelse at etablere et kursus i stemmepleje.

Udvalget begyndte sit arbejde den 3. september 1960 og har i alt afholdt 8 møder.

I. Historisk oversigt.

Ved en bestemmelse i § 22 i lov om højere almenskoler af 24. april 1903 blev det for første gang stillet som betingelse for ansættelse som lærer ved statsskolerne, at den pågældende havde bestået en prøve i pædagogik og undervisningsfærdighed.

Også forud for dette tidspunkt havde man kursus i pædagogik og undervisningsfærdighed for vordende lærere i gymnasieskolen, men adgangen til fritagelse for prøve stod åben for så mange, og administrationen af ordningen var i det hele så lemfældig, at denne del af læreruddannelsen var uden større praktisk betydning. En oversigt over de vekslende ordninger før 1903 og de diskussioner, der blev ført herom, er givet i den i 1943 afgivne betænkning fra et af undervisningsministeriet nedsat pædagogikumudvalg.

Ved kgl. anordning af 6. juli 1905 og ministeriel bekendtgørelse af 16. januar 1906 fastsattes de nærmere regler for prøverne i pædagogik og undervisningsfærdighed.

Ifølge disse bestemmelser deltes kursus i en teoretisk del, omfattende pædagogik og skolehygiejne, og en praktisk del, omfattende vejledning i undervisningsfærdighed givet ved en gymnasieskole.

Undervisningen i pædagogik omfattede 50 timer i løbet af ét semester, mens undervisningen i skolehygiejne omfattede 20 timer i samme tidsrum. Lærerkandidaterne kunne i stedet for at følge undervisningen forberede sig til prøven ved selvstudium. I pædagogik var prøven både skriftlig og mundtlig, i skolehygiejne kun mundtlig, og der blev ved hver af de teoretiske prøver givet en af følgende bedømmelser: „ikke bestået“, „bestået“, „bestået med udmærkelse“.

Det praktiske kursus fik gennem ret detaljerede anvisninger i bekendtgørelsen en form, som i det væsentlige svarer til den, der i dag er almindelig for vejledningen af lærerkandidaterne. Kursus afsluttedes med

en såkaldt forprøve ved afslutningen af det semester, i hvilket vejledningen var givet. Der blev ved denne prøve givet en af de tre ovennævnte karakterer samt affattet et vidnesbyrd om kandidatens forhold i kursus-tiden og hans evne til at undervise.

Efter et års ansættelse som timelærer eller aspirant afholdtes den endelige prøve i undervisningsfærdighed. Ved denne skulle kandidaten i nogle af sine sædvanlige timer undervise i nærværelse af en censurkomité, som efter prøven udfærdigede et vidnesbyrd om kandidatens dygtighed til at undervise. Desuden skulle rektor på grundlag af sine erfaringer i det forløbne år udstede en erklæring om kandidatens almindelige færd og evner som lærer.

Anordningen og bekendtgørelsen gjaldt kun statsskolerne, men ved et særligt cirkulære af 24. januar 1906 blev bestemmelserne udstrakt til også at gælde kommunale og private gymnasier, som ønskede at opnå eller bevare eksamensret.

Ved anordning af 24. november 1916 bortfaldt bestemmelsen om, at der ved den endelige praktiske prøve skulle udfærdiges et vidnesbyrd, ligesom kravet til rektor om ved denne prøve at udfærdige en erklæring udgik. Desuden kom der en tilføjelse vedrørende pædagogisk prøve i faget gymnastik, der siden vinteren 1913-14 kunne tages som bifag under skoleembedseksamen. Forprøven skulle her tages ved Statens Gymnastikinstitut, efter en ændring i 1919 dog enten ved en statsskole eller ved gymnastikinstituttet.

Ved anordning af 3. december 1927 revideredes bestemmelserne for pædagogikum. I denne anordning sondrede man imellem lærere, der havde undervisning i eksamensfag i gymnasiet, og andre lærere. Kun for de førstnævnte gjaldt de almindelige bestemmelser om pædagogikum, mens der for de sidstnævnte skulle træffes afgørelse i hvert

enkelt tilfælde. Som retningslinje for sådanne enkeltafgørelser gav anordningen dog eksempler på, hvilke uddannelsesformer der kunne fritage læreraspiranter helt eller delvis for pædagogikum.

Ved en ændring i de almindelige regler for pædagogikum åbnede man ved anordningen af 1927 mulighed for, at læreraspiranter med anden pædagogisk uddannelse af nærmere angiven art efter ansøgning kunne fritages for de teoretiske prøver. Disse kunne endvidere bortfalde for sådanne kandidater, som havde deltaget i kursus og ved skriveøvelserne havde udarbejdet mindst tre skriftlige besvarelser og for disse opnået karakteren „bestået”. Desuden gav man mulighed for, at kandidater, der havde forberedt sig ved selvstudium, og som havde vanskeligt ved at indstille sig til prøverne i København, i stedet kunne aflægge en skriftlig prøve i pædagogik og skolehygiejne ved en gymnasieskole i provinsen. Endelig kan det nævnes, at karakteren „bestået med udmærkelse” blev erstattet med „godt bestået”.

For det praktiske kursus vedkommende foretog man den ændring, at den prøve, der blev holdt ved afslutningen af kursus, og som hidtil var betegnet som „forprøve”, nu fik betegnelsen „undervisningsprøve”. Ved denne prøve skulle der ikke længere gives nogen af de tre tidligere nævnte karakterer, men alene et vidnesbyrd og en attest for bestået prøve.

I modsætning til anordningerne af 1905 og 1916, som kun omfattede lærere ved statsskolerne, havde anordningen af 1927 gyldighed for lærere ved alle former for gymnasieskoler, idet den dog indeholdt en særlig bestemmelse om lærere, der skulle have fast ansættelse ved en statsskole. Før sådan ansættelse kunne opnås, måtte vedkommende bestå en ansættelsesprøve i undervisningsfærdighed. Denne ansættelsesprøve trådte i stedet for den prøve, der siden 1905 var betegnet som „den endelige prøve i undervisningsfærdighed”.

Den nugældende ordning af pædagogikum hviler på anordning af 28. juni 1944 som ændret ved anordning af 28. oktober 1954.

1944-anordningen adskiller sig fra 1927-anordningen bl. a. derved, at den, ligesom anordningerne af 1905 og 1916, direkte kun omfatter lærere ved statsskolerne, mens

dens anvendelse på lærere ved kommunale og private gymnasier sker gennem en analogi. Endvidere har man opgivet den i 1927-anordningen indførte sondring imellem lærere, der underviser i eksamensfag i gymnasiet, og andre lærere.

Mens anordningen af 1944 ikke gjorde nogen ændring i reglerne for det praktiske kursus, medførte den en række ændringer for så vidt angår den teoretiske del. Der blev således foretaget en opspaltning af faget pædagogik i to fag: pædagogikkens historie (20 timer) og pædagogisk psykologi (40 timer). Desuden nedsatte man timetallet for faget skolehygiejne fra 20 til 10, idet en del af det stof, der indtil da var doceret under dette fag, blev henlagt til faget psykologi. Endelig indførtes en særlig undervisning i de enkelte fags metodik (i alt 10 timer).

Undervisningen i pædagogikkens historie og i pædagogisk psykologi meddeles ifølge anordningen normalt af universitetslærere. I denne henseende betegner 1944-anordningen til en vis grad en tilbagevenden til et af professor Gertz som formand for undervisningsinspektionen i 1905 stillet forslag om henlæggelse af undervisningen til teoretisk pædagogikum under universitetets filosofiske fakultet. Dette forslag var ved ministeriets udfærdigelse af 1905-anordningen ikke taget til følge.

Undervisningen i skolehygiejne meddeles fortsat af en særlig dertil beskikket lektor. Undervisningen i fagenes metodik gives af undervisningsinspektørens faglige medhjælpere.

Prøven i pædagogikkens historie er skriftlig, men prøven kan bortfalde, hvis kandidaten har fulgt undervisningen i faget og ved de hermed forbundne skriveøvelser har udarbejdet mindst to skriftlige besvarelser, som af censurkomiteen findes fyldestgørende. Prøverne i pædagogisk psykologi og skolehygiejne er mundtlige. I fagenes metodik holdes ingen prøve.

Udfaldet af hver af prøverne udtrykkes ved betegnelserne „bestået” eller „ikke bestået”. Den tidligere anvendte betegnelse „godt bestået” er således bortfaldet med 1944-anordningen.

Indholdet af undervisningen i pædagogikkens historie, pædagogisk psykologi, skole-

hygiejne og fagenes metodik er ikke fastlagt ved særlige bestemmelser, men udvalgsbetænkningen, der danner grundlaget for 1944-anordningen, indeholder dog visse almene betragtninger over, hvad de forskellige discipliner bør medtage. For øblikket omfatter undervisningen:

Pædagogikkens historie.

Der gives en oversigt over den historiske udvikling af opdragelsen og den pædagogiske tænkning fra oldtiden til vor egen tid, idet kandidaterne hertil læser John Landquist: „Pædagogikkens historia" eller en anden fremstilling af mindst samme omfang. Der til gennemgås den højere skoles udvikling i Danmark på grundlag af Julius Nielsen: „Dansk skoles historie og organisation" (duplikeret). I forelæsningerne lægges der mere vægt på det principielt pædagogiske end på historiske detaljer, og undervisningen koncentrerer sig om de problemer, der dels har størst relevans for den højere skole, dels er af interesse også i nutidens pædagogik. De studerende opfordres til at læse et pædagogisk hovedværk efter eget valg.

Pædagogisk psykologi.

Undervisningen tager ikke i første række sigte på en vis kundskabstilegnelse, men snarere på at bibringe kandidaterne en almindelig pædagogisk-psykologisk orientering samt en vis psykologisk tænkemåde, som på mange måder kan danne en nyttig baggrund for lærerens tilrettelægning af sin undervisning og give hans erfaringer perspektiv.

De discipliner, der her står i centrum, er læreprocessens psykologi, motivationspsykologien og endelig udviklingspsykologien (med hovedvægten lagt på ungdomspsykologien).

Der tilstræbes en forståelse af grundlæggende almenpsykologiske sagforhold ved, at alment psykologiske synspunkter hele tiden anlægges for sådanne emner, der har pædagogisk interesse.

Skolehygiejne.

Undervisningen foregår i forelæsningsform og har rent praktisk sigte, således at til grund liggende teoretiske overvejelser kun gennemgås i det omfang, det er nødvendigt. Den er baseret på lærebogen „Sundhedsplejen i skolen", hvis stof uddybes yderligere ved forelæsningerne.

Der gives en redegørelse for skolebarnets normale udvikling, de faktorer, der er bestemmende for dets konstitution, kondition og udvikling (herunder puberteten), børnenes arbejdsevne og variationer heri samt de foranstaltninger, der kan træffes for at sikre dem mest muligt mod sygdom og skade i deres færden i — og til og fra — skolemiljøet. Skolelægeordningen og det foreskrevne samarbejde mellem lærere, skolelæger og sundhedsplejersker gennemgås, og der redegøres for mulighederne for at bibringe børnene forståelsen af de sundhedsmæssige foranstaltninger, der må træffes såvel af den enkelte som af skolen.

Fagenes metodik.

Der er tildelt hvert fag én forelæsnings-time, i hvilken man søger at give et overblik over fagets stofområde, de forskellige undervisningsformer, der står til dets rådighed, og dets placering i sammenhæng med andre fag. Undervisningen forudsættes tilrettelagt på en sådan måde, at alle kandidater (ikke blot de, der har det pågældende fag) kan få udbytte deraf.

II. Udvalgets overvejelser og forslag.

Den ydre anledning til udvalgets nedsættelse var en henvendelse af 25. juni 1959 til undervisningsministeriet fra dette ministeriums udvalg vedrørende universitetsuddannelsen, men allerede i en række andre omstændigheder var der tilstrækkelig anledning til overvejelse af pædagogikumordningen. Man kan således pege på de ændrede vilkår for gymnasieskolernes undervisning, som gymnasieloven af 7. juni 1958 har medført, den ændring i form og indhold af gymnasiets og realskolens undervisning, som læseplansudvalgenes betænkninger bebuder, de forslag, som prognoseudvalget har fremsat i sin indstilling af 8. marts 1960, samt endelig den kritik, der fra tid til anden er kommet til orde mod den bestående ordning.

Den nævnte kritik har især beskæftiget sig med den teoretiske undervisning, om hvilken man har villet hævde, at den ikke i tilstrækkelig grad har haft kontakt med den praktiske skolegerning og den praktiske del af uddannelsen. Om undervisningen i fagenes metodik har man gjort gældende, at den i sin nuværende form ikke har muligheder for at nå det mål, som er sat for denne undervisning.

Grundlaget for nye bestemmelser om ordningen af pædagogikum er § 17 i lov om gymnasieskoler af 7. juni 1958, hvori det hedder:

„Varig ansættelse — ved private gymnasieskoler: anerkendelse — som lærer ved en gymnasieskole er betinget af, at den pågældende har bestået en prøve i teoretisk pædagogik med skolehygiejne og i undervisningsfærdighed.

Ministeren kan fastsætte de nærmere regler om prøverne, herunder om fritagelse for disse i særlige tilfælde”.

Det er efter denne bestemmelse klart, at reglerne for pædagogikum ikke længere kan udformes som regler for statsskolernes lærere

alene, men må omfatte lærerne ved samtlige gymnasieskoler.

Mens almeneskoleloven udtrykkelig foreskrev, at ordningen af de pædagogiske prøver skulle fastsættes ved kgl. anordning, giver gymnasiesloven umiddelbart ministeren bemyndigelse til at fastsætte disse regler. Udvalget har derfor ikke ment det fornødent at stille forslag til en kgl. anordning, men har samlet alle bestemmelser i et forslag til ministeriel bekendtgørelse.

Udvalget har ved indledningen til sit arbejde orienteret sig om, hvordan forskellige europæiske lande har grebet den pædagogiske uddannelse an. De fleste af de lande, man har beskæftiget sig med, har en mere langvarig pædagogisk uddannelse end Danmark, og udvalget har ikke været blind for de fordele, en udvidelse af uddannelsestiden ville medføre. Når man imidlertid ikke har ment at burde stille forslag herom, skyldes det i første række, at en længere pædagogisk uddannelse ville virke i modsat retning af de bestræbelser, der netop nu er i gang for at begrænse studietiden ved universiteterne.

Man har i stedet søgt at opnå så mange forbedringer som muligt ved at intensivere uddannelsen, hvilket imidlertid indebærer, at kandidaterne for tilfulde at udnytte de muligheder, der tilbydes, må anvende hele deres tid i det pågældende semester på den pædagogiske uddannelse. Udvalget har da også udarbejdet sit forslag under den forudsætning, at kandidaterne oppebærer fuld begyndelsesløn i uddannelsestiden, se dog bemærkningerne til forslagets § 21. Denne forudsætning finder man desuden vigtig under hensyn til ønsket om at styrke lærerstillingernes tiltrækningskraft i konkurrencen med andre stillinger, hvor specialuddannelsen er lagt ind som en del af den lønnede tjeneste i de første ansættelsesår.

Hovedsynspunktet for udvalgets arbejde har været bestræbelsen for at skabe en

nøje sammenhæng mellem den teoretiske "undervisning og det praktiske skolearbejde. Dette synspunkt, som præger mange enkeltheder i forslaget, kommer særlig stærkt til udtryk gennem tanken om et *fagligt-pædagogisk kursus*, der som en teoretisk overbygning danner afslutningen på det praktiske kursus. Dette nye kursus træder i stedet for den hidtidige metodikundervisning.

Denne metodikundervisning, der har været givet i form af en enkelt forelæsning af hver af undervisningsinspektørens faglige medhjælpere, har længe været følt som utilstrækkelig. Den behandling af et fags pædagogiske problemer, som kan gives i løbet af en times forelæsning, må nødvendigvis blive meget summarisk, hvortil kommer, at det er vanskeligt at give et fags metodik en omtale, der både kan tilfredsstille tilhørere, som selv har det pågældende fag, og tilhørere, der ikke besidder sådan fagkundskab. Hvor meget man end har sympati for ønsket om en tværfaglig orientering af kandidaterne, mener udvalget, at der kan opnås et væsentlig større udbytte af sådan undervisning, når man alene henvender sig til kandidater, der har det pågældende fag.

Selv om kandidaten får sin undervisningsvejledning hos dygtige og alsidige vejledere, vil det antagelig høre til sjældenhederne, at han får et tilstrækkelig omfattende indtryk af mål, midler og metoder på de forskellige undervisningstrin. Det er denne mangel, man søger at afhjælpe med det foreslåede kursus, hvor kandidaterne gennem medvirken af forskellige sagkyndige og med lejlighed til at drøfte problemerne med kammerater og erfarne lærere skulle kunne få et varieret indtryk af fagets pædagogiske muligheder (se i øvrigt forslagets §§ 16-20 og de dertil knyttede bemærkninger samt bilag).

Udvalget har besluttet sig til at betegne det foreslåede kursus som „det fagligt-pædagogiske kursus“, selv om det kunne synes nærliggende at anvende betegnelsen „fagmetodik“ eller blot „metodik“. Disse betegnelser mødte imidlertid modstand fra visse sider i udvalget ud fra den betragtning, at „metodik“ — ligesom „didaktik“ — efterhånden er kommet til at betegne fagområder af et præcist videnskabeligt indhold, som ikke svarer til, hvad man har

tænkt sig med det foreslåede kursus. Andre var betænkelige, fordi de mente, at ordet „metodik“ kunne give indtryk af et lidt for snævert sigte efter en orientering i undervisningsmetoder alene. Et ord som „fagligt-pædagogisk“ siger, hvad det skal. Det er et pædagogisk kursus, knyttet til de enkelte fag, og et sådant neutralt ord kan i hvert fald ikke stille sig hindrende i vejen for den bevægelighed og bredde, som man gerne så blev karakteristisk for disse kursuser.

Deltagelse i det fagligt-pædagogiske kursus, som ikke skal afsluttes med nogen prøve, vil være obligatorisk for kandidaterne.

Det praktiske kursus i undervisningsfærdighed synes i det store og hele at have fundet en tilfredsstillende form, og udvalget har derfor ikke foreslået væsentlige ændringer i tilrettelæggelsen af dette kursus. Forslaget indeholder dog enkelte nye bestemmelser og har præciseret en række punkter lidt nøjere end tidligere (se § 12 og de dertil knyttede bemærkninger).

Denne bestræbelse for at intensivere uddannelsen ses endvidere i forslaget om oprettelse af *to nye kursuser*, der begge må henregnes til den praktiske uddannelse: et med praktiske øvelser i brugen af audio-visuelle hjælpemidler og et i problemer vedrørende stemmepleje og talens rette brug. Disse to kursuser har man dog af forskellige grunde tænkt at gøre frivillige, og man har ikke foreslået dem afsluttet med nogen prøve.

Audio-visuelle hjælpemidler spiller en stadig større rolle i en lang række fag, og man håber, at kursuser med øvelser i brugen af disse vil blive udnyttet ikke alene af kandidater, men også af praktiserende lærere. Kandidater i de ganske enkelte fag, hvor disse hjælpemidler meget sjældent anvendes, behøver ikke at deltage.

Et kursus i stemmepleje og talens rette brug er naturligvis ikke lige stærkt tiltrængt for alle kandidater, men det er så vigtigt for en lærer at kunne bruge sin stemme rigtigt, at hver kandidat bør have et tilbud om sagkyndig vejledning i så henseende. Man har tænkt sig kursuser henlagt til sidste halvdel af semestret, så kandidaten har nogen praktisk erfaring i at bruge sin stemme over for en klasse, før han i samråd med sine vejledere skal skønne over, om han har behov for et sådant kursus.

De teoretiske fag, pædagogikkens historie, pædagogisk psykologi og skolehygiejne, har hidtil haft et timetal på henholdsvis 40, 20 og 10. Efter udvalgets forslag fortsætter skolehygiejne med uændret timetal, hvorimod psykologien afgiver 10 timer til pædagogikkens historie. Da undervisningen ligesom tidligere er begrænset til ét semester, hvilket i praksis vil sige 10-12 uger, har man ikke ment at kunne sætte det samlede timetal i vejret, især da der samtidig er indført nye kursus. Da faget pædagogikkens historie imidlertid ikke alene beskæftiger sig med vigtige pædagogiske problemer i principiel og historisk belysning, men tillige må give kandidaterne en oversigt over den danske skoles udvikling og nuværende situation samt et vist indtryk af fremmede landes skolevæsen, har man anset det for nødvendigt at forhøje timetallet for dette fag, og selv om det er beklageligt at måtte nedskære psykologien, har man ikke set anden udvej. Da der imidlertid i alle tilfælde, hvad enten der er 30 eller 40 timer til rådighed, vil være tale om at foretage et ret begrænset udvalg inden for psykologiens store område, mener man — og støtter sig her til den sagkyndige udtalelse af den nuværende lærer i faget — at det også med ca. 30 timer vil være muligt at give en forsvarelig gennemgang af de sider af psykologien, der har særlig relevans til den højere skole.

Af hensyn til de kandidater, der ikke kan følge undervisningen i de teoretiske fag, har udvalget understreget nødvendigheden af, at der foreligger egnede lærebøger i de forskellige discipliner.

Udvalget har imidlertid anset det for ønskeligt, at kandidaterne i videst muligt omfang deltager i undervisningen, og har for at tilskynde hertil foreslået den bestemmelse indført, at tilfredsstillende deltagelse i kursus kan fritage en kandidat for at aflægge prøve i det pågældende fag. Man har ikke herigennem ønsket at lægge bånd på lærerne, så de skulle føle sig forpligtede til at foretage en slavisk gennemgang af den lærebog, der er basis for eksamenskravene. Man har tværtimod ment, at en undervisning, der ikke er for bunden, hverken af den ydre form (forelæsning er kun en af flere undervisningsformer) eller et for nøje afgrænset indhold, vil være bedst egnet til at vække kandidaternes interesse og samtidig få dem til at se, hvilken praktisk betydning beskæftigelsen med disse emner kan have for dem i deres fremtidige virksomhed.

Den i nugældende anordning indeholdte forskrift om ansættelsesprøve for timelærere og aspiranter, der ønskes fast ansat ved en statsskole, foreslås ophævet. Der er efter udvalgets opfattelse ingen anledning til at fastholde en forskel imellem statsskolerne og andre gymnasier i denne henseende. Også uden denne ansættelsesprøve er der tilstrækkelig sikring imod, at uegnede ansættes i fast stilling, idet der gennem de to aspirantår er rig lejlighed til at gøre iagttagelser angående den unge lærers egnethed for lærergerningen.

Resultatet af udvalgets forhandlinger har kunnet sammenfattes i nedenstående forslag til bekendtgørelse vedrørende den pædagogiske uddannelse for lærere ved gymnasieskolen.

Forslag til bekendtgørelse vedrørende den pædagogiske uddannelse for lærere ved gymnasieskolen.

Iflg. lov nr. 165 af 7. juni 1958 om gymnasieskolen § 17 er varig ansættelse — ved private gymnasieskoler: anerkendelse — som lærer ved en gymnasieskole betinget af, at den pågældende har bestået pædagogikum d. v. s. prøve i teoretisk pædagogik med skolehygiejne og i undervisningsfærdighed.

Undervisningsministeriet fastsætter herved de nærmere regler herom:

§ 1. Vejledningen til prøverne gives de pågældende kandidater vederlagsfrit, dels som et teoretisk kursus i pædagogik og skolehygiejne, dels som et praktisk kursus i undervisningsfærdighed ved en gymnasieskole efterfulgt af et afsluttende fagligt-pædagogisk kursus.

§ 2. Ansvar for såvel uddannelse som prøver påhviler undervisningsinspektøren for gymnasieskolerne.

§ 3. Ret til at gennemgå og aflægge de dertil knyttede prøver har alle, som har bestået embedseksamen ved Københavns universitets filosofiske og matematisk-naturvidenskabelige fakulteter og ved Århus universitets humanistiske og naturvidenskabelige fakulteter, samt magistre og cand. art.er.

Stk. 2. Tilladelse for andre til at gennemgå kursus og aflægge prøverne kan gives af undervisningsinspektøren.

Stk. 3. For kandidater med fagene fysik og kemi er det en forudsætning for opnåelse af pædagogikum, at de har fulgt de ved universitetet afholdte kursus i undervisningsfærdighed.

Det teoretiske kursus.

§ 4. Det teoretiske kursus afholdes to gange om året, i løbet af forårs- og efterårssemesteret.

§ 5. På det teoretiske kursus gives undervisning i pædagogik, derunder pædagogikkens historie og pædagogisk psykologi, samt i skolehygiejne.

Stk. 2. Undervisningen omfatter i hvert semester ca. 70 timer, der fordeler sig

på pædagogikkens historie med ca. 30 timer, på pædagogisk psykologi. — - 30 — , på skolehygiejne — - 10 — .

§ 6. Undervisningen i pædagogikkens historie og i pædagogisk psykologi meddeles efter beskikkelse af undervisningsministeriet af universitetslærere.

Stk. 2. Undervisningen i skolehygiejne gives af en af undervisningsministeriet dertil beskikket lektor.

§ 7. Prøverne i pædagogikkens historie, pædagogisk psykologi og skolehygiejne afholdes normalt i månederne maj-juni og november-december.

Stk. 2. Disse prøver aflægges mundtligt eller skriftligt efter undervisningsinspektørens bestemmelse.

Stk. 3. For hvert af de tre fag gælder det, at såfremt kandidaterne på tilfredsstillende måde har deltaget i kursus og de eventuelt hermed forbundne øvelser, anses prøven i dette fag for bestået.

§ 8. En kandidat har ret til at indstille sig til prøverne i pædagogikkens historie, pædagogisk psykologi og skolehygiejne uden at have gennemgået det forannævnte teoretiske kursus. Lærere ved dette er pligtige at give sådanne kandidater de nødvendige anvisninger til ved selvstudium at tilegne sig det til prøven fornødne mål at kundskaber.

Stk. 2. Kandidater, der har forberedt sig gennem selvstudium, og som har vanskeligt ved at indstille sig til prøverne i København, kan af undervisningsinspektøren få tilladelse

til at aflægge skriftlige prøver ved en gymnasieskole uden for København, hvis rektor vil påtage sig det nødvendige tilsyn.

§ 9. Prøverne i pædagogikkens historie, pædagogisk psykologi og skolehygiejne bedømmes af en censurkomité, bestående for hvert af de tre fag af vedkommende lærer, en af undervisningsministeriet beskikket fagkyndig censor og undervisningsinspektøren.

Stk. 2. Udfaldet af prøverne udtrykkes ved betegnelsen „bestået“ eller „ikke bestået“, således at bedømmelsen i overensstemmelse hermed gives særskilt for hvert af de i stk. 1 nævnte fag. Bevis for bestået prøve udleveres først til kandidaten, når alle tre prøver er bestået.

Det praktiske kursus i undervisningsfærdighed.

§ 10. Undervisningsinspektøren modtager kandidaternes indmeldelse til kursus og fordeler dem til skolerne. Han fører personlig eller gennem en stedfortræder tilsyn med vejledningen.

§ 11. Dette kursus, hvis formål er at give kandidaten øvelse i at undervise i en skole, afholdes to gange i løbet af hvert skoleår, fra kort efter sommerferiens ophør til begyndelsen af december og fra snarest efter juleferiens ophør til begyndelsen af maj.

§ 12. Vejledningen skal for hver kandidat normalt omfatte to fag, et hovedfag og et bifag. Kandidaten må i begge fag deltage i undervisningen i gymnasiet og i hvert fald for det enes vedkommende tillige i realafdelingen.

Stk. 2. Kandidatens timetal skal som regel være 12 timer ugentligt eller så mange pr. uge, at han i alt deltager i mindst 120 timer, hvoraf 40-50 pct. i bifaget.

Stk. 3. Kandidaten må selv undervise i et passende antal timer, og han bør under kursus have lejlighed til i hvert fag at gennemgå et samlet afsnit af lærestoffet på egen hånd.

Stk. 4. Ud over det forannævnte timetal for det samlede kursus er kandidaten pligtig at overvære timer i andre fag end hans egne. Endvidere bør han så vidt muligt

overvære timer i sine egne fag i 6. og 7. hovedskoleklasse.

Stk. 5. Kandidaten bør have vejledning i at bedømme elevernes standpunkt og lejlighed til at overvære skolens lærermøder.

§ 13. For kandidater, der kun er uddannet i ét fag, kan timetallet begrænses til 8 timer ugentligt eller så mange pr. uge, at han i alt deltager i mindst 80 timer i sit fag.

§ 14. Kursus i undervisningsfærdighed afsluttes med en prøve, som består i, at kandidaten ved den skole, hvor han har modtaget sin vejledning, underviser mindst to timer i de fag og i de klasser, undervisningsinspektøren bestemmer, og i nærværelse af en censurkomité, bestående af kandidatens vejleder(e), skolens rektor (eller eventuelt en fagkyndig stedfortræder blandt lærerne) samt undervisningsinspektøren eller hans stedfortræder).

Stk. 2. For bestået prøve udstedes et bevis, som underskrives af undervisningsinspektøren. På beviset indføres tillige et udførligt vidnesbyrd med en karakteristik af kandidatens undervisning. Forslag til dette vidnesbyrd udarbejdes af skolens rektor og de lærere, der har vejledet kandidaten. Dets endelige form drøftes med undervisningsinspektøren (eller hans stedfortræder). Vidnesbyrdet underskrives af skolens rektor, de pågældende lærere og undervisningsinspektøren (eller hans stedfortræder).

§ 15. Hvert semester afholdes følgende to ikke-obligatoriske kursus: et med øvelse i brugen af audio-visuelle hjælpemidler (fortrinsvis i februar og september) samt et, der behandler problemer i forbindelse med stemmepleje og talens rette brug (fortrinsvis på et noget senere tidspunkt i semestret). Begge kursus indledes med en orienterende forelæsning, der så vidt muligt bør overværes af alle kandidater.

Afsluttende fagligt-pædagogisk kursus vedrørende de enkelte fags problemer.

§ 16. Tilrettelæggelse af dette kursus sker gennem undervisningsinspektionen.

Stk. 2. Til at følge og lede undervisningen i hvert enkelt fag (fagområde) antages en leder, som enten kan være den faglige med-

hjælper eller en anden hertil kvalificeret lærer ved gymnasieskolen.

Stk. 3. Som foredragsholdere eller discussionsledere kan foruden den faglige medhjælper eller den nævnte faglærer fungere andre valgt på en sådan måde, at en alsidig belysning af problemerne herved sikres.

§ 17. Det fagligt-pædagogiske kursus strækker sig normalt over 14 dage og afholdes ved afslutningen af de halvårslige praktiske kursus.

Stk. 2. I fag, hvor der erfaringsmæssigt kun indskrives sig ganske få deltagere i hvert semester, kan undervisningen indskrænkes til kun at finde sted én gang årligt.

§ 18. Deltagelse i dette kursus, der ikke afsluttes med nogen prøve, er en forudsætning for at opnå det i § 14, stk. 2, nævnte bevis for bestået prøve i undervisningsfærdighed.

Stk. 2. Hver kandidat følger undervisningen i de fag, hvori han har gennemgået det praktiske kursus.

§ 19. Undervisningen skal gennem forelæsninger, demonstrationer og diskussioner give kandidaterne en alsidig orientering vedrørende de enkelte fags pædagogiske problemer.

Stk. 2. Undervisningen må tilrettelægges på en sådan måde, at kandidaterne oriente-

res om de forskellige synspunkter, der kan anlægges på mange undervisningsspørgsmål, uden nogen ensidig fremhævelse af noget bestemt synspunkt på skolens undervisning i faget.

§ 20. I forbindelse med det afsluttende fagligt-pædagogiske kursus ydes der kandidaterne dagpenge efter samme regler, som til enhver tid måtte gælde for tjenestemænd i henhold til finansministeriets cirkulære om særlige ydelser.

Almindelige bestemmelser.

§ 21. Kandidaterne er med hensyn til aflønning stillet som adjunktaspiranter, ligesom uddannelsessestret fuldt ud indgår i aspiranttiden.

§ 22. Under særlige omstændigheder kan undervisningsministeriet efter indstilling fra undervisningsinspektøren dispensere fra de i nærværende bekendtgørelse givne bestemmelser.

§ 23. Nærværende bekendtgørelse træder i kraft den Fra samme tidspunkt ophæves anordning af 28. juli 1944 om prøve i pædagogik og undervisningsfærdighed for lærere ved statens højere almenskoler samt anordning af 28. oktober 1954 om ændring af denne.

Til forslagens enkelte bestemmelser bemærkes:

Til § 1.

Det afsluttende fagligt-pædagogiske kursus er en nydannelse, der erstatter og udvider den i den bestående anordning under det teoretiske kursus omhandlede undervisning i metodik (se det indledende afsnit side 10).

Til § 2.

Udvalget finder det rigtigst, at man — i modsætning til anordningen af 1944 — præciserer, at ansvaret for såvel uddannelse som prøver påhviler undervisningsinspektøren for gymnasieskolerne.

Til § 3.

Kredsen af de personer, der har ret til at gennemgå kursus og aflægge de dertil

knyttede prøver, er blevet udvidet med magistre og cand. art.er.

For så vidt angår tilladelse for andre til at gennemgå kursus og aflægge prøverne, finder man det naturligt, at dette fortrinsvis pædagogiske spørgsmål overlades til undervisningsinspektørens afgørelse.

Da deltagelse i de ved universitetet afholdte kursus i undervisningsforsøg ikke længere indgår i kravene til embedseksamen, har det været nødvendigt at optage dem her.

Til § 5.

Under den historiske oversigt, som indleder betænkningen, er der givet en redegørelse for de 3 teoretiske fags indhold under

den gældende ordning. Nedenfor angives det nye, som udvalgets forslag medfører:

Pædagogikkens historie.

Der gives en fyldigere fremstilling af det principielt pædagogiske i det historiske stof. I den danske skolehistorie lægges der større vægt på de sidste faser i udviklingen samt på den nuværende skoleordning i sin helhed. Desuden gives der et kort udblik over skolevæsenets ordning i enkelte andre lande.

Pædagogisk psykologi.

Der søges udarbejdet en lærebog i pædagogisk psykologi baseret på de minimums-krav, der kan stilles til kandidaterne, og egnet til selvstudium. For de kandidater, der kan følge forelæsninger i faget, lægges undervisningen således til rette, at interesse-rede, der måtte ønske en videregående og dyberegående orientering, kan få særlig vejledning.

I faget *skolehygiejne* sker der ingen ændringer, da undervisningen for få år siden er lagt om efter tidsvarende principper.

Til § 6.

Denne bestemmelse svarer i princippet til den hidtidige anordnings § 4.

Til § 7.

Udvalget har fundet det rigtigst, i stedet for nærmere at præcisere prøvens form, at overlade spørgsmålet herom til undervisningsinspektørens afgørelse.

Udvalget er af den opfattelse, at der for kandidater, der har fulgt kursus, skulle være mulighed for at blive fritaget for prøven. For at opnå en sådan fritagelse må det være en forudsætning, at den pågældende har udvist en rimelig aktivitet.

Til § 8.

Svarer til § 5 og til dels § 6 i den hidtidige anordning.

Til § 9.

Denne bestemmelse svarer i princippet til den hidtidige anordnings § 7.

Til § 10.

Svarer til § 8 i den hidtidige anordning.

Til § 11.

Er i overensstemmelse med den hidtidige anordnings § 9.

Til § 12.

Udvalget har fundet det hensigtsmæssigt på visse punkter at give særlige anvisninger med hensyn til tilrettelæggelsen af det praktiske kursus. Der er således angivet et minimumstal for det antal timer, kandidaten må deltage i undervisningen, og ud fra den betragtning, at kandidaterne efter den nye skoleordning i højere grad end tidligere vil komme til at undervise i deres bifag i gymnasiet, er kravene til den pædagogiske vejledning i bifaget blevet præciseret. Endvidere er det blevet indskærpet, at kandidaterne skal vejledes i at bedømme elevernes standpunkt.

Som noget nyt kræves det, at kandidaterne i løbet af kursus i hvert af deres fag får lejlighed til at gennemgå et samlet afsnit af lærestoffet på egen hånd. Gennemgangen af et passende afsnit kan eksempelvis strække sig over 5 til 10 timer. Hvis de timer, der medgår til at gennemgå et sådant afsnit, ikke kan lægges i naturlig forlængelse af hinanden, bør den vejledende lærer tilrettelægge sin undervisning i denne periode således, at mellemliggende timer anvendes til andre dele af lærestoffet.

For at kandidaterne kan få så alsidig en uddannelse som muligt, er det nødvendigt, at de også vejledes på områder, der måske ikke alle hører med til det daglige arbejde, men dog indgår som et naturligt led i undervisningen. Som eksempler herpå kan nævnes brugen af audio-visuelle hjælpemidler i visse fag (hvorledes en båndoptagelse i skoleradioen kan anvendes i sprogundervisningen, en film i geografiundervisningen, en billedgennemgang i historieundervisningen o. s. v.), behandling af ekstensiv læsning i moderne sprog og historie, ekskursjoner i geografi, naturhistorie og historie samt rettelse, bedømmelse og gennemgang af elevernes skriftlige arbejder.

Da realafdelingens undervisning i næsten alle fag bygger på det grundlag, der gives i 6. og 7. hovedskoleklasse, har man fundet det rimeligt at give kandidaterne lejlighed til at få et indtryk af denne undervisning.

Til § 13.

Udvalget er af den opfattelse, at selv om det skønnes rimeligt, at etfagskandidaternes timetal absolut set bør reduceres i forhold til det under § 12, 2. stk., nævnte timetal, må minimumstimetallet dog sættes noget højere end det timetal, der for tofagskandidaternes vedkommende anvendes til hovedfaget.

Da man ved forslagets udarbejdelse ikke har inddraget de særlige problemer, der knytter sig til den ekstraordinære situation omkring lærermangelen, har man ikke fastsat nogen bestemmelse om de i undervisningsministeriets cirkulære af 6. juli 1961 omhandlede lærere.

Til § 14.

Svarer i princippet til § 10 i den hidtidige anordning.

Til § 15.

Herom henvises til de ovenstående almindelige bemærkninger.

Til § 16

Blandt dem, der vil kunne fungere som foredragsholdere og diskussionsledere, kan eksempelvis nævnes lærere ved universiteterne, gymnasieskolerne, Danmarks lærerhøjskole, seminarierne og folkeskolen eller kursusdeltagere.

Til § 17.

Den fagligt-pædagogiske undervisning er obligatorisk. Hvis den ligesom undervisningen i pædagogikkens historie, pædagogisk psykologi og skolehygiejne skulle finde sted i eftermiddagstimer i samme tidsrum som det praktiske kursus, ville det medføre, at alle kandidater skulle have deres praktiske uddannelse ved københavnske skoler. Da udvalget imidlertid anser det for vigtigt, at man fortsat også kan anvende provinsens skoler som uddannelsessteder, har man foreslået den fagligt-pædagogiske undervisning henlagt til et 14-dages kursus umiddelbart

efter afslutningen af den praktiske uddannelse.

Et sådant kursus, der samler alle kandidaterne på ét sted, vil for øvrigt i nogen grad kunne understrege, at kandidaterne ikke blot skal være faglærere, men tjene skolen som helhed. Således vil der være mulighed for at samle alle kandidaterne til foredrag, der indholdsmæssigt rækker ud over de enkelte fag. Visse fag kan have enkelte timer i fællesskab, og kandidaterne kan få mulighed for at overvære timer i andre fag end deres egne.

Til § 19.

Udvalget har ønsket at fremhæve, at man med den påtænkte fagligt-pædagogiske undervisning ikke tilsigter en kanonisering af bestemte synspunkter på skolens undervisning i de enkelte fag. Undervisningens værdi skulle tværtimod ligge i, at kandidaterne gennem en alsidig orientering i forskellige synspunkter animeres til selv at tage stilling til disse.

Den faglige leder vil have til opgave gennem sin medvirken i hele timerækken at tilvejebringe den fornødne sammenhæng i undervisningen. Enkelte timer kan tilrettelægges i forbindelse med en undervisningstime på en skole.

Til §§ 20 og 21.

Det er udvalgets opfattelse, at den forbedring af uddannelsen, som er tilstræbt ved dette forslag, og de øgede krav, der herved stilles til kandidaternes arbejdsindsats, har til forudsætning, at kandidaterne under uddannelsen bliver økonomisk stillet på linie med adjunktaspiranter og således ikke behøver at påtage sig undervisningstimer, der falder uden for den i bekendtgørelsen angivne ramme for den praktiske uddannelse.

Man har ved affattelsen af bestemmelserne i § 21 set bort fra de særlige problemer, der rejser sig i forbindelse med den ekstraordinære situation omkring lærermangelen.

København i oktober 1961.

H. Bach.

Svend Bundgaard.

K. Grue-Sørensen.

Sigurd Højby,
(formand).

Edele **Kruchow.**

Erik Lund.

Holger Nielsen.

Karl Nielsen.

Oscar Nielsen.

Mogens Pihl.

E. Tranekjær Rasmussen.

Ole Rindung.

Erik **Thomsen.**

Erik Uhl.

J. Munch-Petersen.

Det afsluttende fagligt-pædagogiske kursus.

Skitse udarbejdet af undervisningsinspektørens faglige medhjælpere og rektor G. Tolderlund-Hansen (religion).

Religion.

Der regnes med 6 dobbelttimer, som kan samles om følgende:

1. Fagets historie og særlige problematik i realafdelingen og gymnasiet (opbyggeligt eller kundskabsmeddelende; prøver eller eksamensfrihed; afgrænsning i forhold til de andre fagområder).

2. Ikke kristne religioner (behandlingen i 3. real og gymnasiet).

3. Bibelkundskab (synspunkter og metoder, herunder sammenligning med metodikken i andre fag).

4-5. De religiøse (kristne såvel som ikke kristne) tankers betydning for kulturudviklingen; under denne gennemgang vil der være rig anledning til at komme ind på samspillet med andre af gymnasiets fagområder.

6. Diskussion om fagets placering og betydning i gymnasiets undervisningsplan.

Dansk.

Følgende er mindste-krav; der regnes med 8 dobbelttimer: Forelæsning og diskussion.

1: indledning (fagets historie, stilling i dag, — i skolen, forhold til andre fag).

2: litteratur i skolen (måder at læse på, forskellige synspunkter, der kan anlægges).

3: nordisk og anden fremmed litteratur.

4: sproglære (forhold til litteraturlæsning og til skriftlig/mundtlig fremstilling).

5: metode (forskellige måder at undervise på).

6: mundtlig fremstilling.

7: skriftlig fremstilling.

8: afslutning (eleverne: forskellige aldre, karaktergivning, eksamen. Evt. tekniske hjælpemidler, lærebøger).

Engelsk.

Der regnes med 10 dobbelttimer, hvoraf dog en er fælles for moderne sprog.

1. Den faglige medhjælper holder et indledende foredrag. Herefter gives der forskellige praktiske oplysninger.

2. og 3. er helliget realskolens problemer. Man overværer en time i første realklasse, og i tilknytning hertil samt i den næste dobbelttime behandles bl. a. følgende spørgsmål: Indhold og omfang af engelskundervisningen i 6. og 7. hovedskoleklasse og overgangen til realskolens undervisning; undervisning i udtale og intonation; behandling af læsestykker på realskoletrinnet; gennemgang af nyt stof; metoder til at fremme talefærdigheden; gramatikens plads i undervisningen; ekstensiv læsning af simplified readers (klassevis og individuelt); skriftlige øvelser i tilknytning til det mundtlige arbejde; ren eller modificeret direkte metode.

4. og 5. Som baggrund for en generel drøftelse af undervisningen på den sproglige linjes nysproglige (og samfundssproglige) gren overværer man en time med gennemgang af en intensivt læst tekst. Emner, der kan tages op her, er bl. a.: Forskellige metoder ved tekstgennemgang og de særlige forhold, der gør sig gældende ved de forskellige genrer: roman, poesi, drama og essay. Behandlingen af ekstensiv læsning. Balancen mellem arbejdet med tekstforståelsen og arbejdet med elevernes sproglige træning. Det skriftlige arbejde: de forskellige opgavetyper og betydningen af sammenhængen mellem fagets mundtlige og skriftlige side. Rettelse, bedømmelse og gennemgang af de skriftlige arbejder.

6. time, der er henlagt til et velforsynet skolebibliotek, vil begynde med en gennemgang af nyere håndbøger i faget. Herefter går man over til en behandling af elevers selvstændige arbejde af forskellig art, her-

under laboratorielæsning. For øvrigt vil der sikkert være ting, man ikke er blevet færdig med under den generelle behandling af det sproglige gymnasiums problemer.

7. time er henlagt til Statens pædagogiske Studiesamling, hvor der vil blive givet en orientering i metodisk litteratur og pædagogiske tidsskrifter (eksemplarer fremlagt). Den påfølgende gennemgang af lærebogssystemer og skoleudgaver samt simplified readers vil ligeledes støttes af dette biblioteks righoldige samlinger.

8. På basis af en time, man har overværet i en matematikerklasse, behandles de muligheder, udvidelsen af matematikerundervisningen indebærer.

9. (fælles for moderne sprog): Audio-visuelle hjælpemidler — den didaktiske side.

10. Professoren i engelsk filologi med særligt henblik på amerikansk litteratur og kultur (eller en kyndig gymnasielærer) indleder om Amerikas placering i engelskundervisningen. Diskussion. Lederen eller den faglige medhjælper afslutter kursus.

Tysk.

1. Indledende foredrag af den faglige medhjælper: redegørelse for fagets historie, forholdet til de andre fag, de gældende undervisnings- og eksamensbestemmelser samt et overblik over vigtige aktuelle problemer af metodisk og stoflig art.

2. Undervisningen i realskolen (dobbeltime). Helst på grundlag af en demonstrationstime diskussion af progressionsproblemet (grammatisk og leksikalsk), aktivering af eleverne, opøvelse af udtryksfærdigheden, ekstensiv læsning, undervisningsmidler, den teoretiske grammatiks omfang og plads i undervisningen m. m. Det ville være ønskeligt, om der her kunne etableres et samarbejde med folkeskolens lærere.

3. Undervisningen i fællessproglig I (dobbeltime). Helst på grundlag af en demonstrationstime drøftelse af problemer som: forholdet mellem ekstensiv og intensiv læsning, opøvelsen af udtryksfærdigheden i forbindelse med tekstlæsningen, koordinering af tekstlæsningen og grammatikken, andre undervisningsmidler, skriftlige opgaver m.m.

4. Undervisningen i nysproglig II. og III. (dobbeltime). På grundlag af en demonstrationstime eller demonstration af under-

visning i enkeltdiscipliner drøftelse af balancen mellem arbejdet med tekstforståelsen og arbejdet med det sproglige, spillet mellem fagets discipliner, lærestoffets art og dets fordeling på klassetrinnene, tekstfortolkningen, opøvelse af skriftlig og mundtlig udtryksfærdighed m. m.

5. Undervisningen i den samfundssproglige gren og i den matematiske linie (dobbeltime). Drøftelse af forholdet mellem intensiv og ekstensiv læsning; læsestoffets art; tværfaglige muligheder m. m.

6. Fælles for fremmedsprogene: besøg på Statens pædagogiske Studiesamling; demonstration af audio-visuelle hjælpemidler i undervisningen.

7. Sammenfattende drøftelser. Herunder også vejledning i bedømmelse af elevernes skriftlige og mundtlige præstationer, drøftelse af eksamensproblemer m. m.

Fransk.

Der regnes med 6 dobbelttimer. Deraf bør de 2 være fælles for de moderne sprog, således at ikke blot demonstrationen af de audio-visuelle hjælpemidler, men også besøget på Statens pædagogiske Studiesamling afvikles under ét for de 4 moderne sprog. Besøget kunne forme sig som en orientering i den sprogpædagogiske litteratur i almindelighed, herunder sprogstatistiske undersøgelser, efterfulgt af en udstilling af den litteratur, der specielt angår de enkelte sprog.

1. Den faglige medhjælper holder et indledende foredrag. Herefter gives der forskellige praktiske oplysninger.

2. Man overværer en time efter den direkte metode på begynderstadiet, og i tilknytning hertil behandles følgende spørgsmål: begynderundervisningens problemer i almindelighed; ren eller modificeret direkte metode; undervisning i udtale og intonation; metoder til at fremme talefærdigheden; grammatikkens plads i undervisningen; undervisningen i 3. realklasse.

3. Som baggrund for en generel drøftelse af undervisningen overværer man en time med gennemgang af en intensivt læst tekst. Derefter behandles emner som f. eks.: forskellige metoder ved tekstgennemgang; balancen mellem arbejdet med tekstforståelse og arbejdet med elevernes sproglige træning;

ekstensiv læsning; skriftlige øvelser på klassen; fagets kulturelle side, herunder samarbejde med andre fag, f. eks. kunst- og musikundervisningen.

4. (fælles for de moderne sprog): besøg på Statens pædagogiske Studiesamling).

5. (fælles for de moderne sprog): audiovisuelle hjælpemidler.

6. Fortsættelse af den generelle drøftelse med behandling af specielle emner som eksamensformen (real- og studentereksamen), karaktergivning m. v. Lederen eller den faglige medhjælper afslutter kursus.

Oldtidskundskab, latin og græsk.

Der regnes med 7 dobbelttimer.

1. Indledende foredrag af den faglige medhjælper: oversigt over de gældende bestemmelser, de specielle pædagogiske problemer, der knytter sig til undervisningen i de gamle sprog og den antikke kultur.

2. *Oldtidskundskab a*). Diskussion af tekstgennemgang, specificeret for: Homer, tragikerne, historikerne, Platon. Spørgsmålet om andre tekster. Værdien af laboratoriearbejde i dette fag, elevopgaver, o. lign. Diskussion af samarbejdsmuligheder med: dansk, historie, de moderne sprogfags kulturelle side, evt. matematik.

3. b) Behandlingen af kunsthistorien, gennemgang af billedstof, museumsbesøg. Samarbejde med historie på disse punkter.

Denne time (dobbelttime) vil vinde meget ved at forbindes med en demonstrations-time på et gymnasium.

4. *Latin a*). Diskussion af den grundlæggende undervisning i realskolen. Lærebogssystemer, metoder. Vanskelighederne ved indarbejdelsen af kasussystemet, modusystemet, ordstillingen, gloserne. Også her vil en demonstrationstime være det bedste grundlag.

b) Diskussion af undervisningen i sproglig I, i nysproglig II og III. Hvad der skal behandles, og hvad nås i sproglig I. Tekstvalg, herunder behandlingen af poesitekster på denne linie. Forskellige metoder til indøvelse af den sproglige færdighed. Den kulturelle orientering, herunder forbindelsen mellem den antikke og den moderne kultur. Muligheder for samarbejde med de moderne sprog og historie. De disponible lærebøger. Anvendelse af billedmateriale til at skabe

foræmelsen af miljø, til at belyse enkeltepunkter.

6. Latin og græsk på den klassisk-sproglige variant. Diskussion af mål og midler (lærebøger, tekster, metoder). Af den bedste balance mellem tilegnelsen af læsefærdighed og kulturel orientering, specielt anvendelsen af oversættelser ved siden af originale tekster i græskundervisningen. (Museumsbesøg og billedstof, se oldtidskundskab b).

7. Afsluttende sammenfatning ved lederen af kursus.

Historie og samfundslære.

Forslaget regner med 10 dobbelttimer.

1. Indledende foredrag af den faglige medhjælper: almindeligt overblik over de gældende bestemmelser for faget, praktiske oplysninger m. v.

2. Realskolens undervisning. Her kan bl. a. behandles følgende spørgsmål: indhold og omfang af historieundervisningen i 6. og 7. hovedskoleklasse og overgangen til realskolens undervisning, formen for den krævede periodelæsning, brug af supplerende læsning, billeder m. v. De særlige problemer, der knytter sig til 3. real med gennemgang af verdenshistorie, Nordens historie og samfundslære.

3. og 4. Undervisningen i gymnasieklasserne. Som baggrund for en generel drøftelse overværer man en time i en gymnasieklasse.

Emner, der kan tages op til behandling, er bl. a.: forskellige arbejdsformer, forholdet til lærebogen, arbejdet med tekster, billeder, statistisk materiale, ekskursioner m.v. Balancen mellem: ekstensiv og intensiv læsning, „kontant viden" og „de store linier", politisk historie og kulturhistorie, fortids-historie og samtidshistorie, den vestlige kulturkreds' historie og den globale historie m.v.

5. Speciallæsning i historie. Orientering om emnevalg, arbejdsformer m. v.

6. Samfundslære. Orientering om fagets ide og form, metodiske forslag i forbindelse med faget. I denne forbindelse også drøftelse af „aktuel orientering".

7. Timen er henlagt til et velforsynet historisk faglokale. Drøftelse af faglokalets betydning, gennemgang af vigtige hånd-

bøger i faget og behandling af former for selvstændighedsfremmende arbejde.

8. Timen er henlagt til Statens pædagogiske Studiesamling. Orientering i metodisk litteratur og faglige og pædagogiske tidsskrifter. Gennemgang af lærebogssystemer og skoleudgaver: bøger, teksthæfter, billedbøger m. v.

9. Audio-visuelle hjælpemidler. Omtale af materiale, anvendelse, fordele og ulemper.

10. Lederen af kursus eller den faglige medhjælper indleder en drøftelse om: eksamen, lærebøger, undervisningsformer m. v. på grundlag af kandidaternes foregående timer og deres erfaringer fra kursus i praktisk undervisningsfærdighed.

Biologi og geografi.

Der regnes med 8-9 dobbelttimer.

1. Undervisning i biologi på reallinien, herunder specielt seksualundervisning.

2. Undervisning i geografi på reallinien.

3. Undervisning i biologi i III g. m. og s.

4. Undervisning i biokemi og biologi på den naturfaglige gren.

5. Undervisning i geografi i gymnasiet, (måske 2 dobbelttimer).

6. Gruppearbejde, individuelt arbejde, lejrskole, ekskursioner, museumsbesøg.

7. Specialelæsning, emner, tilrettelæggelse, arbejdsmetoder, problemer.

8. Lærebogssystemer, fagbøger og -tidsskrifter, audio-visuelle hjælpemidler, udstillinger, samlinger, faglokale, botanisk have.

I forbindelse hermed kan tænkes følgende arrangementer:

overværelse af gruppe- og individuelt arbejde,

besøg på Statens pædagogiske Studiesamling, besøg i faglokaler på et par skoler.

Fysik og kemi.

Forslaget regner med 8 dobbelttimer. Der bør være et intimt samarbejde med lederne af de fysiske og kemiske undervisningsforsøg ved de to universiteter.

1. Fysik- og kemiundervisningens historie. De nugældende anordninger. Eksamen. Fysik og kemi i udlandet. Arbejdet bl. a. i Tyskland og USA på at reformere undervisningen i fysik og kemi.

2-6. Naturlæreundervisningen i 6.-7. klasse og i realafdelingen. Der overværes en

time i fysik i 1. eller 2. real. Problemer vedrørende demonstrationsforsøg. „Aufbauphysik“. Elevøvelser. Eksempler på undervisningsfilm. Risikostof.

7-8. Fysik- og kemilokalers indretning, deres forsyning med gas, vand og elektricitet (kuber, omformere og enrettere). Forevisning af et par skolars faglokaler. Den fysiske og kemiske samling. Apparatfirmaer. Håndbøger og anden faglitteratur. Cirkulærer om sikkerhedsforanstaltninger ved farligere forsøg og om radioaktive stoffer.

9-12. Gymnasiets fysikundervisning, hvorunder en række udvalgte problemer diskuteres. Hvornår skal nye opdagelser medtages i undervisningen? Forholdet til teknik. Samarbejdet med andre fag. Der overværes en fysiktime.

13. Elevøvelser, herunder ligefrontsforsøg og omgangsovelser. Opgaveregning. Specialelæsning.

14-16. Gymnasiets kemiundervisning. En række udvalgte problemer diskuteres. Elevøvelser. Samarbejdet med biologi, fysik og matematik. Der overværes en kemitime.

Matematik.

Forslaget regner med 9 dobbelttimer.

1. Indledende foredrag af den faglige medhjælper (almindeligt overblik over gældende bestemmelser, aktuelle problemstillinger, oplysninger om håndbøger m. v.).

2-3. Realskolens geometriundervisning: elevernes forudsætninger i geometri ved indgangen til realskolen, geometrisk bevisførelse, kongruensgeometri contra bevægelsesgeometri, sammenhængen mellem geometri- og aritmetikundervisningen, mulighederne for det valgfri emne i 3. realklasse m. v.

4-5. Realskolens regne- og aritmetikundervisning: elevernes forudsætninger i regning og aritmetik ved indgangen til realskolen, samspillet mellem de to discipliner, behandling af ligninger, behandling af irrationale tal, behandling af logaritmer m. v.

6-9. Gymnasiets matematik: de generelle begreber fra mængdelære og algebra og deres placering i undervisningen, behandlingen af talbegrebet, behandlingen af ligninger og uligheder, vektorgeometriens indledning, behandling af potens og logaritme,

stringens og anskuelighed i infinitesimalregningen, numerisk regning, rumgeometriens indledning, mulighederne for det valgfrie emne, aksiomsystemer og matematiske modeller, sandsynlighedsbegrebet, samarbejdet med andre fag, specielle problemer for undervisningen på den sproglige linie m. v.

Legemsøvelser.

Der regnes med 8 å 9 dobbelttimer, hvoraf én foregår på en nyere gymnasieskole, der er velforsynet med gymnastikredskaber og rekvisitter til idræt og boldspil samt råder over et rimeligt areal til udendørs idrætter.

1. Dobbelttime. Gældende anordninger, bekendtgørelser og cirkulærer gennemgås; de vigtigste hånd- og lærebøger fremlægges og kommenteres.

2. Gymnastiktraditionen i gymnasieskolen; ændringer i synspunkter for fagets formål og udviklingen af dets indhold. Problemer omkring karaktergivningen og hel eller delvis fritagelse for undervisning i faget. Samarbejde med skolelægen.

3. (På en gymnasieskole). Indretning af gymnastiksalen og dens birum, salens normaludstyr med hensyn til redskaber, disses vedligeholdelse og problemer af sikkerhedsmæssig art. Idrætspladserne og forsyningen med bolde og andet idrætsmateriel.

4. Den egentlige gymnastik; de særlige formål med denne, hensynet til de mindre egnede elever, formgivende øvelser og færdighedsøvelser, almen bevægelseskultur m. m. For piger desuden: anvendelse af småredskaber, musik, rytmik og dans.

5. Atletik, boldspil, svømning og evt. vinteridrætter, disses særlige formål, indhold og omfang.

6. Fritidssport, arrangement og ledelse af sportsskampe, større skolestævner m. m. For piger desuden: problemer omkring undervisning i selvforsvarsøvelser.

7. Anvendelse af konkurrencer i fagets forskellige discipliner, den obligatoriske afsluttende opvisning i III g.

8. Muligheder for gymnastiklærerens videreuddannelse, kurser i Danmark og Norden, internationale kongresser, organisationer for „physical education“, dels dækkende de pædagogiske, dels de hygiejniske og sundhedsmæssige problemer.

9. (Evt.) Synspunkter udefra på skolens undervisning i legemsøvelser, indlæg fra idrætsorganisationer og fra en fysioterapeut.

Musik.

Indledningsforelæsning for samtlige kandidater:

1.-2. musik som alment kulturfag, dets stilling i skolens fagkreds, dets forbindelser til skolens andre fag, elevernes forhold til faget.

Musik som alment fag.

3. Det sanglige arbejde.

4. Den elementære musiklære og hørelærearbejdet.

5.-6. Indføring i musikværker.

Musik som speciale på den nysproglige gren.

7. Det sanglige arbejde.

8. Hørelærearbejdet.

9.-10. De musikteoretiske discipliner.

11.-12. Musikkundskab.

Skolens musikliv.

13. Korsang i timen og det frivillige korarbejde.

14. Instrumentbrug i timen, skoleorkestret, organisation af instrumentalundervisning m. m. uden for skoletid.

15. Skolekoncerter. Andre musikopførelser.

16. Morgensang. Elevensembler. Musikstudiekredse. Optræden uden for skolen.

